

Zemfira Meherrəmli
yazıçı-publisist

Gənc və istedadlı şair-publisist, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin, Avrasiya Sanat Kültür Edebiyat və Bilim Federasyonunun (ASKEF) və İLESAM-ın (Türkiyə İlim və Edebiyat Eseri Sahipleri Məslək Birliyi) üzvü Azadə Novruzova hələlik oxucularını ərsəyə gətirdiyi iki kitabla sevindirib. "Ovunmayan həsrət" və "Sən mənim ağ kitabım" əsərləri ilə. İyirmidən çox kitabın tərtibçisi və redaktoru olmaqla yanaşı, çoxsaylı elmi-publisistik məqalənin müəllifidir. Bir çox şeir və esseləri ingilis və rus dillərinə tərcümə edilib. A. Novruzova İstanbul şəhərində söz sənəti pərəstişkarlarını bir araya toplayan Avrasiya V Beynəlxalq Ədəbiyyat Festivalının ("LiFFt-2021") sertifikatı və diplomu ilə təltif olunub.

Təbiilik, səmimiyyət, hadisələrə həssas yanaşma və həyatilik Azadənin yaradıcılığına xas olan məziyyətlərdir. Vətən dərdindən yazmaq hər kəsin hünəri deyil. Sağalmaz yaramız illər boyu inildəyib, gözümdə yaş, damarlarımızda qan donub. İlahi gözəlliyə malik yurd yerlərimizin yağılar güdazına getməsi onu da sarsıdıb, ürəyini göynədib. Azadə şeirlərində azğın erməni millətçilərinin və onların tərəfkeşlərinin fitnəsi, tənqidatları ilə qaçqına və məcburi köçkünə çevrilmiş insanların, çözülməsi uzun illər çəkən üzücü münəfişənin qurbanlarının, həm də uşaqların ağır, nisgilli taleyini qələmə alıb. Onun "Bir uşaq ağlayırdı..." adlı şeirində oxuyuruq: Bu gecə yuxumda bir uşaq ağlayırdı, Əlləri xınalı, telləri

Ovunmayan həsrət

Azadə Novruzovanın yaradıcılığı barədə mülahizələrim

qıvrım. Can deyib, haray çəkirdi. Harayı dağ çəkirdi. Gözündən od tökülürdü, Alışib, yanırıdı dünya! Bu gecə yuxumda bir uşaq ağlayırdı, Əynində qırmızı don, ayağı yalın. Don vurmuşdu ayağını, Ünü ərsə çatırdı. Diziüstə çökmüşdü, Səcdədən qalxırdı dünya!

Müəllif qanlı herb qovğasına düşən olmuş taleləri bu ürək dağlayan poetik nümunədə izləməklə, faciənin böyüklüyünü, miqyasını qabartmaqla baş vermiş olayların kökünü araşdırır, üzleşdiyimiz müsibətlərin haradan qaynaqlandığının mahiyyətinə varır, susqun, müti dünyaya acıyır və misra-misra poetik gerçəklik yaradır:

Bu gecə yuxumda bir uşaq ağlayırdı, Xocalıdan... Gəlinciyi qucağında.

Cəsədi qar içində. Yiyəsi ölmüşdü, Ortalıqda qalmışdı dünya! Vətənpərvər ruhlu yazarlarımızdan biridir Azadə xanım. Haçalan yollar, qoru külləmiş ocaqlar, bədnam düşmənin əliylə tənha qalmış yurd yerlərimizin, yandırılan, dağıdılan kəndlərimizin ah-naləsi söz adamını dilə gətirib, qələminə güc verib. "Mən elə bilirdim" yazısında olduğu kimi: "Kənddən çıxanda axşamüstü idi. Qaranlığın işığı udduğu, şərin qarışdığı bir dəm... Hər dəfə xatırladıqca bütün vücudumu əsim-əsim əsdiren, ağılımda, yaddaşımda ilişib qalan və heç vaxt unuda bilmədiyim ilk qəhərli, gözüyaşlı ayrılıq anım... O gündən mənimlə bir yaşadı bu qəhər. Göynətdi, oydu qəlbimi. Vətən yarası açdı... sağalmaz, qaysaq bağlamayan..."

Gətirdiyimiz misal adı çəkilən yazıda ən yaddaqalan məqamlardan biridir. Müəllif yurd yerinə tamarzı, qaçqına çevrilmiş insanın iztirablarını, psixoloji durumunu, keçirdiyi hələti, üstəlik öz yaşantılarını, hiss-həyəcanını inandırıcı boyalarla əks etdirib: "Adəten,

belə görmüşdük, köç yığılanda qapılar qıfıllanardı. Amma bu köç yaylaq köçü deyildi, bu köç qaçqınlıq, didərginlik köçü imiş... geriye dönməyən köç, gözünün kökü saralıb, ümidi qırılan köç..." Oxucular A. Novruzovanı Qarabağ savaşı mövzusunda qələmə aldığı "Şəhidlər ölməz, Vətən bö-

lünməz!" silsiləsindən olan yazıların müəllifi kimi də tanınırlar. Azadənin Vətən dərdindən bəhs edən, otuz il ərzində yaşadığımız gerçəklikləri, ağır-acını bir daha xatırladan publisistik qələm nümunələri sırasında bir yazısı daha təsirlidir. Ovunmayan həsrətimizdən söz açan "Şəhidim" adlı yazısı. Müəllifin ürək çırpıntıları, qəlbinin sızıltısı, göynərtisi duyulan bu yazı şəhid xanımının dilindən nəql olunub. Sevgilisi şəhid olmuş gözəlin dünya kirkirə kimi başına dolanır, əzir, doğrayır, düşüncələrini bir buğda dəni kimi. Vətən naminə canından keçmiş igidin sevdalısı görün nələr düşür: "Qıymır bir ovuc torpağı mənə, qarışım ona, cücərim bir bahar yolunun üstə... Yollardan ha soraqlaram, hara apardı səni? Bilirsən, küləklər necə sərsəri əsir küçəmizdən...? Yağışlar da kəsib-

kirimir, bəxtsiz gəlin kimi, göz yaşı töküür o gün, bu gün..." Bu bədii mətnə verilmiş bənzərsiz poetik misralar da müəllifin fikirlərinin tərcümanıdır:

**Bir yaz görüm necəsən?
Yarıcanım, hardasan?
Sağım, solum, bütünüm,
Sənsiz elə darıxdım.
Dolanıram başına**

**Dörd divarın səhərdən.
Gələngedən nəfəsim,
Yenə səssiz pıçılda
Gecənin qulağına.**

Uzun müddət əsarətdə qalan yurd yerlərimizin dağında-daşında gəzən, düşməne qan udduran igidin bir cüt əsgər ayaqqabısı qapının girəcəyində gözü yolda qalıb, sahibini gözləyir.

Şəhidin vaxtilə yaşadığı evin pəncərəsindən ətrafa həsrət dolu baxışlar boylanır. Çapar ünvansız məktubları hər dəfə geri gətirir. Eh, hardan bilsin... "Nə can yanır bu odda?" Təəssüf ki, şəhidlərdən heç vaxt məktub gəlmir:

**Səhv-düz, tələm-tələsik,
Qara-qura, eybi yox.
Eləcə yaz ki, sağam.
Canım, gözüm, əzizim,**

**Bağışladığın güzgü
Əlimdən heç düşməzdi.
Dünən salıb qırmışam,
Topalayıb yığımışam,**

**Bərk sıxıb saxlamışam
Ovucumun içində.
Qorxuram küsər, gedər
Bir ömür xatirələr...**

Bu düşüncələrin içində qarşı-salınmaz bir istək də var: "Keş-kə... geri qanrılasan, dönəsən gəlməzindən... Yolun kəsə başından, qanrılasan geriye... Tez gələsən, tez... Nə olar, fələyin çərxin çevir, göyün üzün aç, Allah!

Çiçəklər gülümsəsin güneşə sarı... Bəxtinə gün çıxsın, uman, küsən könlümün!"

Amma bu ülvü arzuya çatmaq mümkündürmü? Deyirlər, qızılı payızın son ayında köçəri quşlar başbaşa verərək göy üzündə səf çəkib, qatar-qatar uzaqlara üz tutanda həsrət dolu ürəklər ayrılıq odunda daha çox yanır qovrulur. İstəklişi şəhid olandan üzü bəri bir dəstə durna teli toplayan, müqəddəs tutayətək əzizləyib, gecədən ta sübhədək ümid göyerdən, intizar gözləri yollara dikilən, hər qaraltıya sevinən şəhidin xanımı "yenə gözləyirəm və hər gün beləcə gözləyəcəm ta sən gəlincə, ümid üzölmür ki, bilirsən", deyir. "Bu bayram qoşa butalı kəlağayı alacaqdın... Eynən nənəm kimi, qaşbənd vurub, yaşmaq tutacaqdım... Qoşa butalı kəlağayı tutub gözüüm... hardasan?"

Addımları irəliyə, baxışları geriye çəkirdi igidi... Amma o, qətiyyətli idi, ölümlərin ən alisi sayılan şəhadəti seçmişdi. Şəhidin yarını sevdi doluxsunmuş bir gözəlin gözlərindən dünyaya boylan, uzun yolların yolçusu olan sevgilisinin, heç olmasa, vaxtilə birgə uydurduqları, xoşbəxt sonluqla bitən nağıllara qonaq gəlməsini arzulayır:

**Ayım, günüm, əzizim,
Yarıcanım, hardasan?
Köhnə şəhər, dar küçə
Külək, sazaq, dörd divar.
Yolun hansı yanadır?
Ordan boylanım sənə.**

Amma şəhid xanımının təsəllişi böyükdür: "Ağrın canıma, sən unudulan deyilsən! Vətən torpağından cücərən hər çiçəkdə sənətrin duyulacaq, Şəhidim!"

Bu bir həqiqətdir ki, 44 günlük Zəfər savaşımız Vətən naminə canından keçən şəhidlərimizin doğma torpağa axıdılan qanlarıyla qazanılıb. Müdrik Sərkərdənin qətiyyətli çağırışı ilə dəmir yumruqtək birləşərək yaranmış ordu-xalq vəhdəti düşmənin üzərində möhtəşəm Qələbəmizi şərtləndirdi, biz qalibyyətin doğurduğu coşğu və ecazkar sevinc hissini yaşadıq. İndi qələm dostları kimi, Azadə də Zəfər şeirləri yazaraq poeziyamıza öz töhfələrini verir.